

Etkileşimli Emzirme Teorisi

Interactive Theory of Breastfeeding

Fatmazehra AKPINAR¹
Hafize ÖZTÜRK CAN²
Nazan ORAN²

¹T.C. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Ankara, Türkiye
²Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, İzmir, Türkiye

Öz

Emzirme, yaşamın ilk yılları için en uygun beslenme yöntemi olarak kabul edilir. Emzirme oranları tüm dünyada halen istenen düzeyde değildir. Bilimsel literatürde kadınların emzirme tercihinin etkileyen deneyimler ve koşullar hakkında çalışmalar vardır. Ancak emzirme, emzirebilen veya emziremeyen kadınların deneyimlerini ve koşullarını tanımlamaktan daha karmaşıktır. Bu nedenle, emzirme bir bebeği anne sütü ile beslemekten daha fazlasıdır. Emzirme biyolojik, psikolojik, kültürel, sosyal, ekonomik ve politik etkilere maruz kalabilecek karmaşık bir fenomendir. "Etkileşimli Emzirme Teorisi," emzirme sürecini temsil eden ve 11 kavramdan oluşan açık, birbirleriyle ilişkili ve yinelenen bir sistemin temsildir. Bu derlemenin amacı, etkileşimli emzirme teorisi ışığında, emzirme sürecini interaktif ve sistemik olarak tanımlamak ve açıklamaktır. Ebelik ve hemşirelik gibi profesyonel disiplinlerde, mesleki uygulamalara öncülük eden bilimsel bilgi yükü genellikle kavram ve kuramlarla açıklanmaktadır. Kuramlar, teoriye dayanan bilimsel verilerle, mevcut bilgi birikiminin sentezlenmesi sonucu gelişir. Teorilerin amacı, fenomenler arasındaki koşulları veya ilişkileri tanımlamak, açıklamak, tahmin etmektir. Ebelik- hemşirelik bakımında, teoriler gerçekliklerin sembolik temsiliyle, sistematik bir şekilde bu bakıma hizmet eder. Etkileşimli emzirme teorisi, ebelerin ve hemşirelerin, emzirminin güvenli, etkili bir şekilde korunması, geliştirilmesi ve desteklenmesi çalışmalarında bilgi, uygulama ve eleştirel düşünme becerisi kazanmalarına yardımcı olmak amacıyla, doğum öncesi, doğum, doğum sonrası dönemde kullanabilecekleri faydalı bir araç olabilir.

Anahtar Kelimeler: Ebelik, emzirme, emzirme teorisi, hemşirelik

ABSTRACT

Breastfeeding is considered the most suitable feeding method for the first years of life. Breastfeeding rates are still not at the desired level all over the world. There are studies in the scientific literature about experiences and conditions that affect women's breastfeeding preference. But breastfeeding is more complex than describing the experiences and circumstances of women who may or may not breastfeed. Therefore, breastfeeding is more than just feeding a child with breast milk. Breastfeeding is a complex phenomenon that may be subject to biological, psychological, cultural, social, economic, and political influences. Interactive breastfeeding theory is a representation of an open, interrelated, and iterative system of 11 concepts representing the breastfeeding process. The aim of this review is to describe and explain the breastfeeding process interactively and systemically, in the light of interactive breastfeeding theory. In professional disciplines such as midwifery and nursing, the scientific knowledge load leading to professional practice is usually explained with concepts and theories. Theories develop as a result of synthesizing scientific data based on a theory with existing knowledge. Theories are created in order to explain the relationships between phenomena. In midwifery–nursing care, theories serve this care in a systematic way, with symbolic representations of realities. Interactive breastfeeding theory can be a useful tool that midwives and nurses can use in the prenatal, natal, and postnatal periods to help them gain knowledge, practice, and critical thinking skills in the safe, effective protection, development, and support of breastfeeding.

Keywords: Breastfeeding, breastfeeding theory, midwifery, nursing

Geliş Tarihi/Received: 15.11.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 16.03.2022

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:
Fatmazehra AKPINAR
E-mail: zhrakpinar01@gmail.com

Cite this article as: Akpınar, F., Öztürk Can, H., Oran, N. (2022). Etkileşimli emzirme teorisi. *Journal of Midwifery and Health Sciences*, 5(2), 85-92.

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License

Giriş

Emzirme, zengin besin içeriği ile sağlıklı bir şekilde büyümeyi sağlamak adına yaşamın ilk yılları için en uygun besleme yöntemi olarak kabul edilmektedir (World Health Organization [WHO], 2018a).

Postpartum olarak isimlendirilen doğum sonu dönem, anne ve bebeğin bakıma yoğun ihtiyaç duyduğu bir dönemdir. Postpartum dönemde sağlanacak bakım; anne, yenidoğan ve ailenin ihtiyaçlarına

odaklanmalı ve bu doğrultuda düzenlenmelidir (Çevik & Alan, 2020).

Emzirme, doğumdan hemen sonra insan türünün ilk besini olarak hayatta kalmayı ve anneliği simgelemektedir. İlk 6 ay anne sütü ile bebeğin fizyolojik ihtiyacı karşılanırken, emzirme eylemi ile ten tene temas sağlanmakta, bu da konfor, sevgi ve güven bağının oluşmasını, psikososyal sağlığının gelişmesini desteklemektedir (Tüğdür ve ark., 2020).

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), bebek beslenmesi için ilk altı ayda sadece anne sütü (tercihen emzirme şeklinde değilse diğer yöntemlerle), 6. ay ve sonrasında ise ek gıdaya geçiş ile birlikte anne sütü verilmesinin 24 ay sürdürülmesini önermektedir (UNICEF, 2019; WHO, 2018a, 2018b). Bu önerilerin, pratikte karşılık bulması için emzirme konusunda elde edilen veriler ışığında farkındalığı arttıracak, tutum ve davranış değişikliği sağlayacak çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır (Koçakoğlu & Çadircı, 2020).

Ebelik-hemşirelik bakımında, teoriler gerçekliklerin sembolik bir temsili, organize bir referans veya yapı olarak hizmet etmektedir. Amacı, fenomenler arasındaki koşulları veya ilişkileri tanımlamak, açıklamak, tahmin etmek veya reçete etmektir. Teoriyi klinik pratiğe uygulama yeteneği, kalite veya geçerlilik özellikleriyle ve aynı zamanda soyutlama düzeyiyle ilgilidir. Soyutlama ve kapsam açısından, daha soyut ve geniş olan teori büyük bir teori olarak tanımlanmaktadır. Daha somut ve daha az kapsamlı olan teori, orta seviye bir teoriyi ifade etmektedir. Günümüzde, "teori kullanımı döneminde," ebelik- hemşirelik biliminin önceliklerinden biri, klinik uygulama için önemli ve uygulanabilir orta seviye teorilerin geliştirilmesidir. Orta seviye teoriler, teste tabi olan sınırlı sayıda değişken ve ilişki içermektedir ve ayrıca bilimsel olarak konu ile ilgili yeterli genellenebilirliği sağlamaktadır (Bond ve ark., 2011; Primo & Brandao, 2017).

Bilimsel literatürde kadınların emzirme tercihini etkileyen deneyimler ve koşullar hakkında önemli bilgiler vardır ancak bu süreç emzirebilen veya emziremeyen kadınların deneyimlerini ve koşullarını tanımlamaktan daha karmaşıktır. Emzirme ile ilgili yayınlar olsa da sadece emzirme süreci özelinde bir teori mevcut değildir (Primo & Brandao, 2017). Primo ve Brandao tarafından bu ihtiyacı gidermek için 2017 yılında "Etkileşimli Emzirme Teorisi" geliştirilmiştir. Bu çalışmada, etkileşimli emzirme teorisi perspektifinden konu ile ilgili güncel literatür ışığında, emzirme sürecini tüm karmaşıklığıyla incelemek, başlangıcını, bakımını ve tamamlanmasını etkileyen faktörleri tanımlamak ve açıklamak amaçlanmaktadır.

Etkileşimli Emzirme Teorisi

Emzirme, sadece bir bebeği anne sütü ile beslemek anlamına gelmemektedir. Anne-bebek bağının oluşabilmesi, sevgi-güven ilişkisinin kurulabilmesi için en kısa sürede emzirmeye başlanması gerekmektedir (Güleşen & Yıldız, 2013). Bilimsel literatürde kadınların emzirme tercihini etkileyen deneyimler ve koşullar hakkında çalışmalar vardır. Ancak emzirme, emzirebilen veya emziremeyen kadınların deneyimlerini ve koşullarını tanımlamaktan daha karmaşık bir süreci ifade etmektedir. Bu süreci somut olarak tanımlamak için Primo ve Brandao tarafından King'in Kavramsal Sisteminden faydalanarak "Etkileşimli Emzirme Teorisi" geliştirilmiştir. Primo ve Brandao emzirme döneminde kadın, bebek ve ailenin bakımına yönelik orta seviye bir teori oluşturabilmek için etkileşimli emzirme teorisinin çalışılmasına King'in Kavramsal Sisteminde yer alan kişisel, kişilerarası ve sosyal

sistemler kavramlarının etkileşimini inceleyerek başlamışlardır (Primo & Brandao, 2017). King'in Kavramsal Sistemine göre;

- Kişisel sistem; algı, öz, beden imajı, büyüme, gelişme, zaman ve boşluk kavramlarını içermektedir.
- Kişilerarası sistem; bu sistemde etkileşime giren insanlardan oluşur ve etkileşim, iletişim, işlem, rol ve stres kavramlarını içermektedir.
- Sosyal sistem; kişilerarası sistemlerde yer alan kavramların organizasyon, yetki, güç, durum ve karar verme kavramlarının birleşmesiyle oluşmaktadır (King, 1981).

Bir teorinin amaç, kavramlar, ifadeler, kavramsal çerçeve, varsayımlar ve önermeler gibi farklı bileşenleri vardır. Etkileşimli Emzirme Teorisinin temel amacı, bu fenomeni emzirme ve etkileyen faktörleri analiz ederek tanımlamak ve açıklamaktır. Teori, emzirmenin sonuçlarını ve dinamik etkileşimini ortaya koyarak olası sonuçları ortaya koymaya çalışmaktadır. Ayrıca emzirmenin farklı faydalarının elde edilmesini sağlamak için müdahale alanlarına katkıda bulunabilecek unsurlar sağlamaktadır (Primo & Brandao, 2017).

Primo ve Brandao tarafından teori geliştirilirken emzirme kavramının analizi sonucunda, Etkileşimli Emzirme Teorisine esas aşağıdaki teorik kavramlar ortaya konmuştur (Primo & Brandao, 2017).

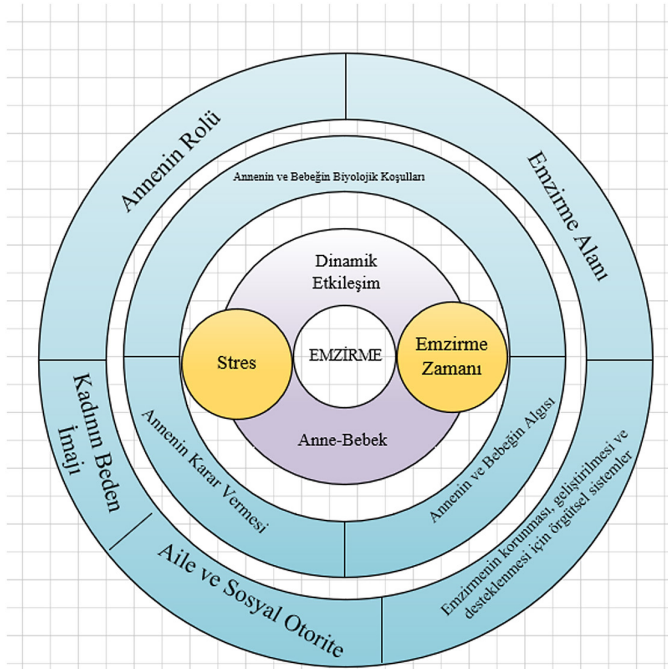
- Anne-bebek dinamik etkileşimi
- Kadının biyolojik koşulları
- Bebeğin biyolojik koşulları
- Kadının algısı
- Bebeğin algısı
- Kadının beden imajı
- Emzirme alanı
- Annenin rolü
- Emzirmenin korunması, geliştirilmesi ve desteklenmesi için örgütsel sistemler
- Aile ve sosyal otorite
- Kadının karar vermesi
- Stres ve emzirme zamanı.

Etkileşimli Emzirme Teorisinin Kavramsal Çerçevesi

Etkileşimli Emzirme Teorisi, kadının beden imajı, emzirme alanı, annenin rolü, emzirmenin korunması, geliştirilmesi ve desteklenmesi için örgütsel sistemler ve aile ve sosyal otorite kavramlarının emzirme üzerinde bir etkiye sahip olduğunu ve teoride yer alan diğer kavramlara kıyasla emzirme işlemini daha az etkilediğini varsaymaktadır (Şekil 1). Bu kavramların sosyal sistemle yakından bağlantılı olmaları nedeniyle mevcut sosyal sistemden güçlü bir şekilde etkileneceklerini belirtmektedir.

Kadının Beden İmajı: Teoriye göre kadının beden imajı, her kadının emzirme sırasında vücudunu algılama biçimi olup; dinamik, kişisel ve öznel bir kavramdır (Primo & Brandao 2017).

Olsson ve ark. (2005)'nin yaptığı çalışmada, postpartum dönemde kadınların beden imajı ile ilgili olarak gebelik ve doğum nedeniyle meydana gelen fiziksel değişimle başa çıkmada zorlandıkları belirtilmiştir. Aynı çalışmada, memelerde meydana gelen fiziksel değişim nedeniyle kadınların kendilerini daha az çekici hissetmeye başladıkları ve emzirme nedeniyle cinsel yönden ilgi göremeyeceklerini düşündükleri için emzirme tercihinde değişim olabileceği belirtilmiştir (Olsson ve ark., 2005). Güney ve Uçar'ın (2018) gebelik döneminde beden imajının, emzirme tutumuna etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirildikleri çalışmada ise

Şekil 1. Etkileşimli Emzirme Teorisi Kavramsal Hiyerarşisi (Primo & Brandao, 2017)

olumlu beden imajı algısına sahip gebelerin emzirme konusunda tutumlarının daha olumlu olduğu saptanmıştır (Güney & Uçar 2018).

Emzirme Alanı: Etkileşimli Emzirme Teorisinde emzirme alanı, ilişkilere ve kadının emzirme algısına dayanan kişisel, öznel, bireysel ve durumsal bir evren olarak tanımlanmaktadır (Primo & Brandao, 2017). Kadının yaşamını sürdürdüğü toplumdaki kaynaklı olarak emzirme tercihini ve süresini etkileyen faktörler mevcuttur (Sağlam ve ark., 2020; Thussanasupap ve ark., 2016). Bu faktörler arasında anne yaşı, eğitim seviyesi, ekonomik durumu, medeni hali, kariyer yaşamı, aile ve sosyal çevre desteği yer almaktadır (Khaliq ve ark., 2017; Sağlam ve ark., 2020). Örneğin çalışan anneler için çalışma koşullarının uygun olması, kreş, sosyal destek ve annelik hakları ile ilgili sosyal uygulamaların varlığı emzirmeye devam edebilmelerine olanak tanıyan temel gereksinimler olarak ifade edilmektedir (Gökdemirel ve ark., 2008). Özsoy (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada adolesan dönemde anne olan kadınların yetişkin dönemde anne olan kadınlara kıyasla emzirme konusunda daha olumsuz tutum ve düşünceye sahip olduğu bildirilmiştir (Özsoy, 2014).

Annenin Rolü: Annenin rolü, kadının anne olduğunda takip etmesi beklenen bir sosyal davranış olup; teoride bebek ve emzirme ile olan ilişkisini de ifade etmektedir. Annenin annelik rolünü kazanımı ile anne, bu yeni sosyal rolün hak ve sorumluluklarını kazanır (Primo & Brandao, 2017). Kadın "anne" olarak, ancak kendisine güvenli, yeterli ve bebeğine bağlı hissederse, bu rolün gereklerini başarılı bir şekilde gerçekleştirecektir (Mercer, 1986). Prenatal, antenatal ve postnatal dönem boyunca annelik rolü kazanımı ve bağlanmayı etkileyen faktörlerin bilinmesi, emzirmenin doğumdan sonra erken dönemde sağlıklı bir şekilde başlatılması ve sürdürülmesi için uygun eğitim ve danışmanlık faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi ile annelik rolünün kazanımını kolaylaştırıcı ve hızlandırıcı eylemlerde bulunulması gerekmektedir (Bilgin & Alpar, 2018). Literatürde öz-yeterlilik kavramı, bir

davranışı ya da işi gerçekleştirme konusunda kişinin hissettiği yeterlilik olarak ifade edilmektedir (Yenal ve ark., 2013). Gümüşsoy ve ark. (2020)'nin annelerin emzirme öz-yeterlilik algısı ile maternal bağlanma arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmada, emzirme öz-yeterlilik algısı ile maternal bağlanma arasında pozitif bir ilişki olduğu bildirilmiştir (Gümüşsoy ve ark., 2020).

Emzirmenin Korunması Geliştirilmesi ve Desteklenmesine Yönelik Örgütsel Sistemler: Teoride, emzirmenin korunması, geliştirilmesi ve desteklenmesine yönelik örgütsel sistemler aile ve toplumdaki oluşmaktadır (Primo & Brandao, 2017). Mevzuatta, analık ve ebeveynlik hâllerine ilişkin düzenlemeler doğum öncesi periyodik kontrol izni, analık izni, süt izni ve ücretsiz izin şeklinde yer almaktadır (Elbır, 2020). Ayrıca ülkemiz Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü tarafından 1991 yılında başlatılan "Anne Sütünün Teşviki ve Bebek Dostu Sağlık Kuruluşları Programı" yürütülmektedir (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2021).

Aile ve Sosyal Otorite: Teoride, aile ve sosyal otorite, emzirme sürecine katılan her üyenin değerlerinin, geçmişinin ve algılarının, kadınların emzirme ile ilgili davranışlarını kontrol eden, yön veren ve değişim üzerinde etkili olan işlemsel bir süreç olarak ifade edilmektedir (Primo & Brandao, 2017). Metin ve Altınkaynak'ın (2020) babaların sosyodemografik özelliklerinin eş desteği ve emzirme başarısına etkisini değerlendirmek amacıyla yaptığı çalışmada, yaşı 20-30 arasında olan üniversite mezunu, kent-sek bölgede yaşayan, tek çocuğa sahip, ekonomik durumu yüksek ve çekirdek aileye sahip olan babaların eşlerini desteklediği, emzirmeye olumlu baktığı ve eş desteği alan annelerin emzirme başarılarının yüksek olduğu saptanmıştır (Metin & Altınkaynak, 2020). Nijerya'da anneye emzirmeyi uyarmak için çeşitli alkollü içecekler (Hurma şarabı gibi) verildiği, Güney Asya'daki bebeklerin kolostrumu sindiremediği düşünüldüğü için ve bebeğe ilk günlerde anne sütü verilmediği ve Hindistan'da ise kadınların emzirmeye başlamak için 2 gün beklemek durumunda olduğu belirtilmektedir (Çevik & Alan, 2020). Hong Kong'da yapılan bir çalışmada ise annelerin emzirme niyetlerinin emzirmeyi destekleyen her aile üyesi için %32 oranında arttığı bildirilmiştir (Lok ve ark., 2017). İngiltere'de 5. ve 6. sınıf 411 tıp öğrencisiyle gerçekleştirilen çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinin emzirmeyi destekleme konusundaki algıları test edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin sadece %3 (14)'ü emzirmenin teorik ve pratik bilgisi konusunda kendilerine güvendiklerini belirtmişlerdir. Çoğu öğrenci (%93), doktorların emzirmede önemli bir rol oynadığını ifade etmiştir. Katılımcıların %93'ü ileri emzirme eğitimi almayı talep ettiklerini bildirmiştir (Biggs ve ark., 2020).

Kadının Karar Vermesi: Teoride kadının karar verme süreci emzirme ve diğer seçenekler arasından emzirmeyi seçtikleri dinamik ve sistematik bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Her besleme deneyiminde, kadınlar emzirme eylemini karakterize eden daha spesifik kararlar almaktadırlar. Teoriye göre kadınların bebekle etkileşime devam etme ve bu etkileşimin emzirme ile sonuçlanma kararının her deneyimden sonra yeniden oluşturulduğu varsayılmaktadır. Literatür "kadının ve bebeğin biyolojik koşulları," "kadının ve bebeğin algısı" ve "kadının karar vermesinin" emzirmenin gerçekleşmesi için gerekli olduğunu ve emzirme kararı üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduklarını göstermektedir (Primo & Brandao, 2017).

Kadının Biyolojik Koşulları: Teoride bir kadının biyolojik koşulları, emzirmeye uygun biyolojik özellikler ve işlevler olarak tanımlanmaktadır. Biyolojik koşullar meme anatomisini, süt üretimini ve bebeğin stomatognatik (baş ve boyun çevresi

kaslar, çiğneme kasları, ligamanlar, temporomandibular eklem, diş, yanak, dudak ve tükürük bezleri) sistem anatomisini ve fizyolojisini içermektedir. Meme anatomisi ve anne sütü üretimini içeren hücresel, moleküler ve davranışsal faaliyet seviyelerinde ortaya çıkarlar (Primo & Brandao, 2017). Karaçam ve Sağlık (2018) tarafından emzirme sorunlarına ilişkin gerçekleştirilen sistematik derleme çalışmasında, kadınların memeleri ile ilgili sırasıyla kızarıklık-ısı değişimi (%28,8), çatlak-yara-kanama (%26,1), şişli k-dolgunluk-engorjman (%10,8), düz-çökük-küçük meme ucu (%7,7), ağrı-hassasiyet (%3,9) ve mastit (%5,6) sorunlarını bildirdikleri belirtilmiştir (Karaçam & Sağlık, 2018). Memeye ait cerrahi küçültme veya büyütme işleminin de (mamoplasti) tek başına emzirmenin başlangıcını, süresini ve devamlılığını etkilediği bildirilmiştir (Schiff ve ark., 2014; Tran ve ark., 2014). Camargo ve ark. tarafından (2018) meme estetiği işlemi sonrası etkileşimli emzirme teorisi kapsamında kadınların emzirme deneyimi tanımlamak için gerçekleştirilen çalışmada; araştırmaya dahil edilen kadınların olumsuz biyolojik koşullarının, (emzirme arzusuna rağmen) tek başına emzirme deneyiminin olumsuz sonuçlanması neden olarak karar verme süreçlerini sınırladığı bildirilmiştir (Camargo ve ark., 2018).

Bebeğin Biyolojik Koşulları: Teoride bebeğin biyolojik koşulları, emzirmeye uygun biyolojik özellikler ve işlevler olarak tanımlanır. Bu koşullar yenidoğanın stomatognatik sisteminin anatomisini ve fizyolojisini içeren hücresel, moleküler ve davranışsal faaliyet seviyelerinde ortaya çıkmaktadır (Primo & Brandao, 2017). Örneğin dil bağı olan bebeklerin %12 ile %44'ünde emzirme sorunları bildirilmektedir (Boran, 2020). Prematüre bebekler fiziksel ve motor gelişimi için ve özellikle bağışıklıklarının desteklenmesi bakımından anne sütüne daha çok ihtiyaç duymaktadırlar. Küçüköğlü ve ark. yaptığı çalışmada yenidoğan bebeği yoğun bakım ünitesinde takip edilen annelere emzirme konusunda danışmanlık verilmesinin emzirme oranını arttırdığını bildirilmiştir (Küçüköğlü ve ark., 2015).

Kadının Algısı: Teoride kadının emzirme algısı, duyular ve hafızadan elde edilen bilgilerin organize edilmesi, yorumlanması ve dönüştürülmesi sürecidir. Bu algı değişkendir çünkü her kadının bilgi, sosyal ve ekonomik durum, beceriler, duygular, ihtiyaçlar, inançlar, kültür ve hedefler açısından farklılıklar bulunmaktadır (Primo & Brandao, 2017). Ülkemizde Müslüman nüfus yoğunlukta olduğu için Kur'an'ın öğretileri doğrultusunda annelerin bebeklerini 2 yaşına kadar emzirme algısı yüksektir. Kur'an emzirmeyi bebeğe verilen bir hak olarak ifade etmektedir. Tüm dinlerde olduğu gibi, bazı Müslüman aileler Kur'an ve Sünnet'teki dini öğretilere güçlü bir şekilde bağlıyken, diğerleri daha rahat bir yaklaşıma sahip olabilmektedir. Ancak, bu aileler emzirme lehine kültürel baskıya da maruz kalabilmektedir (Akgün & Taştekin 2019). Dennis ve Faux (1999) tarafından annelerin emzirme öz-yeterlilik algısının, annenin emzirme eylemine ilişkin duygu, düşünce ve emzirmeye ait çabalarını etkileyeceği bildirilmiştir. Başka bir deyişle annenin emzirmeye karşı isteği emzirmenin başarısını arttıran önemli bir etken olarak görülmektedir. Emzirme başarısı ile emzirme öz-yeterlilik algısı arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu ifade edilmektedir (Dennis & Faux, 1999; Yenal ve ark., 2013). Doğum öncesi dönemde verilen bakım ve danışmanlık sırasında kadının emzirmeye ait algısı, emzirmeyi olumsuz etkileyen korkuları, zorlukları, inançları ve fikirleri tespit edilebilmektedir. Olumsuz algısı olan gebelerde olumsuz tutuma neden olan faktör belirlenmeli doğum ve doğum sonrası dönemdeki emzirme danışmanlığı ile desteklenerek emzirmenin başarı arttırılmalıdır. Ayrıca antenatal dönemde kadını emzirmeye

hazırlamak olası komplikasyonları hem önleme hem de tedavi etmede etkin bir koruma yöntemi olacaktır. Böylece gebe kadınlar gelecekteki yeni doğmuş bebeğini emzirmeye hem hazır hissetmekte hem de travma ve yaralanmaların ortaya çıkmasını önleyebilmektedir (Barbosa ve ark., 2018).

Bebeğin Algısı: Teoride bebeğin emzirme algısı, duyular ve hafızadan elde edilen bilgilerin organize edilmesi, yorumlanması ve dönüştürülmesi sürecidir. Bu algı, emzirme sırasında bebeğin hissettiği hisleri ifade etmektedir (Primo & Brandao, 2017). Literatürde bilgi eksikliği, çalışma koşulların ortaya çıkardığı zorlu koşullar ve emzirmeye ait sorunlar nedeniyle çalışan anneler erken dönemde emzirmeyi bırakabilmektedir. Annenin işe başlaması bebeğin beslenme düzeninde değişim yaratmakta ve bebek emmeyi reddedebilmektedir (Gökçay & Baslo, 2002; Gökdemirel ve ark., 2008; Sağlam ve ark., 2020; Wyatt, 2002).

Anne-Bebek Dinamik Etkileşimi: Teoride anne ve bebek arasındaki dinamik etkileşim, emzirme sırasında konumlandırma ve emme sırasında algılama, yargılama, eylem ve tepkiyi içermektedir. Bu dinamik etkileşim, anne ve bebek arasındaki sözlü ve sözsüz iletişim ile sağlanmaktadır (Primo & Brandao, 2017). Emzirmenin sağlıklı başlaması için yeni doğanın doğum sonrası birkaç saat içerisinde, anne ile ten tene teması, meme ve annenin bebek tarafından görüntülenmesi, kokuyla meme ucunun lokalizasyonu, arama, el-ağız hareketleri, meme ucuna yönelme, kafanın sallanma hareketi, meme ucuna dokunma, yakalama ve masajı içeren, memeye uygun yerleşme, etkin süt transferi ile sonuçlanan doğumsal sıralı davranış düzenine fırsat tanınmalıdır (Widström ve ark., 2011). Özellikle ten tene temasın, bebeğin emme başarısını, annenin süt miktarını ve emzirme öz-yeterliliğini arttırdığı bildirilmiştir (Ding ve ark., 2018; Karimi ve ark., 2019; Odabaş Kaya ve ark., 2022). Bebeğin memeye yerleşme sorunu ve ağırlı meme ucu emzirme ile ilgili endişe yaratmaktadır. Emzirme problemi ile gelen anne-bebek ikilisinde bebeğin beslenme öyküsünün ayrıntılı olarak alınmalı, emzik kullanımı, idrar ve gaita çıkışı sorgulanmalı, annenin meme muayenesi dahil bebek baştan aşağı çıplak muayene edilmeli, objektif ölçümler yapılarak büyüme ve gelişme değerlendirilmeli, emzirme muayene sırasında gözlenmelidir (Nease ve ark., 2018).

Stres: Teoride stres; "kadın, bebek ve çevre arasındaki etkileşimlerden kaynaklanan faktörlerin etkisiyle artan veya azalan dinamik bir durum" olarak açıklanmıştır. Emzirme sırasında anne-bebek çifti içinde veya dışında olabilecek stresli faktörlerin düzenlenmesi ve kontrolü, kadın, bebek ve çevre arasında enerji ve bilgi alışverişini içermektedir. Emzirmedeki iç stres faktörleri, kadınların olumsuz algısı, kadın ve bebeğin yetersiz biyolojik koşulları, beden imajı ve anne olarak çelişkili rol olabilir (Primo & Brandao, 2017). Örneğin yenidoğanın sağlığında meydana gelen bir sorun, annenin bebekten fiziksel ve duygusal olarak ayrı kalmasına ve annenin stres seviyesinin artmasına neden olmaktadır. Oluşan bu stres emzirmenin etkili bir şekilde sürdürülmesini engellemektedir (Carter ve ark., 2005; Melnyk ve ark., 2006). Şenol Kaya ve Pektiğit (2021) tarafından gerçekleştirilen başka bir çalışmada ise doğum sonu stres düzeyi düşük olan annelerin emzirme öz-yeterlilik düzeyinin yüksek olduğu bildirilmiştir (Şenol Kaya & Pekyiğit, 2021). Emzirmeye etki eden dış stres faktörleri; emzirme için uygun bir alanın olmaması, emzirmenin etkili bir şekilde başlatılması ve sürdürülmesi için eğitim, danışmanlık ve destek mekanizmalarının yokluğu veya yetersizliği ve emzirme konusunda olumsuz bir tutuma sahip aile ve sosyal otorite olarak belirtilmiştir (Primo & Brandao, 2017).

Postpartum dönemde anneye yardımcı sosyal destek faktörlerinin anne ve bebek iyilik halinin devamı için önemli olduğu bilinmektedir. Gaynes ve ark. (2005) tarafından yapılan çalışmada, annenin sosyal destek faktörlerinin varlığının emzirmeyi olumlu yönde etkilediği bildirilmiştir (Gaynes ve ark., 2005). Primo ve ark.'nın (2019) 30 gebe ve lohusanın katılımı ile gerçekleştirdikleri çalışmada kadınların %59,8'i halka açık yerlerde emzireceklerini ancak hepsi göğüslerini bir bez ile örteceklerini ifade etmiştir. Yabancı bir kadının yanında emzirme konusunda araştırmaya katılan kadınların %16,6'sı normal olduğunu belirtirken, %6,6'sı bunu rahatsız edici bulduğunu belirtmiştir. Araştırmaya katılan kadınların %76'sı yabancı bir erkeğin yanında emzirmenin rahatsız edici olduğunu ifade etmiştir. Kendi eş ya da partnerlerinin yanında emzirme konusunda ise %49,9'nun utandığı, %29,9'unun rahat hissettiği, %19,8'nin eş/partner yanında bebeğini emzirdiği ancak göğüslerini kapattığı ya da bebeği beslemek için biberon kullandığı bildirilmiştir (Primo ve ark., 2019).

Emzirme Zamanı: Teoride emzirme zamanı, olaylar arasındaki süre olarak tanımlanmakta ve her kadın tarafından benzersiz bir şekilde deneyimlenmektedir. Bu zaman, ilk emzirme ve sütten kesme arasındaki zaman aralığını içeren emzirme sürecinin uzunluğu ve her emzirmenin uzunluğu şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Zaman, emzirme sırasında anne-bebek dinamik etkileşimi tarafından doğrudan etkilenmektedir. Bu etkileşim, her emzirmenin süresini ve altıncı aydan sonra emzirmenin sürekliliğini veya kesilmesini etkilemektedir. Bu durum aynı zamanda bebek altı aylık veya daha küçükken yeni yiyeceklerin verilmesinden de etkilenmektedir (Primo & Brandao, 2017). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) ve Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF), bebek beslenmesi için ilk altı ayda sadece anne sütü (tercihen emzirme şeklinde değilse diğer yöntemlerle), 6. ay ve sonrasında ise ek gıdaya geçiş ile birlikte anne sütü verilmesinin 24 ay sürdürülmesini önermektedir (UNICEF, 2019; WHO, 2018a, 2018b). Türkiye Nüfus Sağlık Araştırması (TNSA) 2018 raporunda; ülkemizde bebeklerin %97'sinin belirli sürelerle emzirildiği, ilk 6 aya kadar tek başına anne sütü ile besleme oranının %41 olduğu, sadece anne sütü ile beslenen bebeklerin ortanca emzirilme süresinin 1,8 ay olduğu bildirilmiştir (TNSA, 2018).

Emzirmenin Dinamik Sürecinde İlişkisel İfadelerin Şematik Organizasyonu

Etkileşim kavramı, Etkileşimli Emzirme Teorisi için temel bir kavramdır, çünkü bu anne-bebek etkileşimi, annenin ve bebeğin kişisel sistemiyle ve diğerleriyle etkileşime girmesiyle gerçekleşmektedir. Etkileşimin gerçekleşmesi için rollerin açıkça tanımlanması gerekmektedir. Bu teoride, annenin rolü, biyolojik anne olup olmadığına bakılmaksızın bu rolü üstlenen bir kadın tarafından gerçekleştirilmektedir. Etkileşim, ilişkisel nedensellik ifadesi olan işleme neden olmaktadır. Bu şekilde, sadece anne ve bebek arasında etkileşim ve değişim olduğunda emzirme için bir işlem meydana geleceği belirtilmektedir (Primo & Brandao, 2017).

Etkileşimli emzirme teorisine göre, etkileşim, anne ve bebek irtibat halinde olduğunda gerçekleşen bir değişim süreci olarak ifade edilmektedir. Bu değişim sürecinde, anne ve bebek birbirlerini nasıl algıladıklarını ortaya koymaktadır. Algı, anne ve bebek arasındaki sözlü ve sözsüz iletişimde (fiziksel, kimyasal, biyolojik ve duysal) değişimlerle sağlanmaktadır. Annenin emzirme sürecine ilişkin algısı emzirme işlemine ait kararını yönlendirmektedir. Teoride kararlar, kadının bebeği ve kendisini değerlendirmesi ile ortaya çıkmaktadır. Beslemelerin başarısı veya başarısızlığı, bebeğin ihtiyaçlarını karşılama ve bebeğin tepkisine ilişkin

izlenimler, karar verilmesine etki etmektedir. Eylem kavramı, insanlar arasında bir etkileşim meydana getiren davranışlar dizisi olarak tanımlanmaktadır. Bu davranış dizisi; mevcut koşulların kabulünü; fiziksel koşulları ve hedeflere ulaşmak için olaylar ve bedensel faaliyetleri kapsayan zihinsel eylemleri içermektedir. İşlem, insanların olaylara aktif olarak katıldığı somut durumlarda gerçekleşmekte ve hedeflere ulaşma girişimine ait bu aktif katılım, bireyler arasında bir alışverişe yol açmaktadır. Böylece emzirme işlemi bir algılama, yargılama ve eylem tepkisi süreci içerisinde gerçekleşmekte ve emzirme gerçekleştiğinde (işlem) uygulanmaktadır (Şekil 2) (Primo & Brandao, 2017).

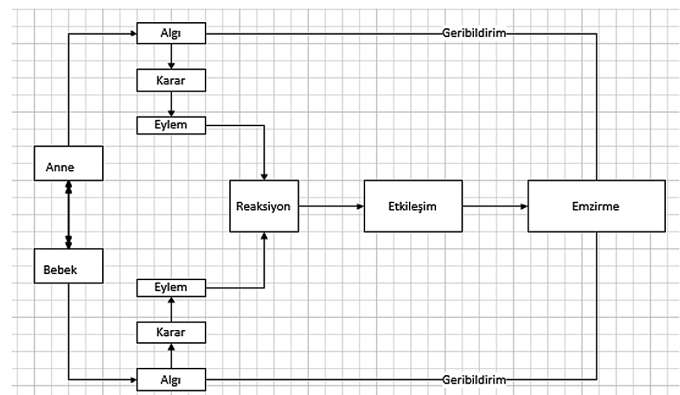
Bütün bunlar göz önünde bulundurularak, King'in Kavramsal Sisteminden türetilen ve işlemsel özelliği kapsayan bir emzirme tanımı hazırlanmıştır. Teoriye göre "emzirme," anne ve bebeğin birbiriyle ve çevre ile etkileşime girdiği, doğrudan memeden bebeğe sağlanan ve her biri eşsiz bir deneyim olan anne sütünün faydalarını elde etmek için gerçekleştirilen dinamik bir etkileşim süreci olarak tanımlanmaktadır (Primo & Brandao, 2017).

Etkileşimli Emzirme Teorisinde Birey Kavramı

Teoride birey kavramı farklı şekillerde ele alınmaktadır. Bireyler, düşünme, anlama, karar verme ve hedeflerine ulaşmak için alternatifler seçme yeteneğine sahip karmaşık, sosyal, manevi, bütüncül, bilinçli ve rasyonel varlıklar olarak tanımlanmaktadır. Her birey benzersizdir ve bu nedenle bireyler ihtiyaçları, arzuları ve hedefleri bakımından farklılık göstermektedir. Bir kuşaktan diğerine aktarılan farklı algılara, değerlere, kültürlere ve inançlara sahip olan bireyler sonuç olarak bir bireyden diğerine, bir aileden diğerine ve bir toplumdaki diğerine değişebilmektedir. Bireyler bilinçli olarak birbiriyle, nesnelere ve çevre ile etkileşmektedir. Algıları, yargıları ve eylemleri tutarsız olabilmektedir. Etkileşimli Emzirme Teorisinde bireyler kadın, bebek, aile üyeleri, sağlık profesyonelleri ve toplum olarak ele alınmaktadır (Primo & Brandao, 2017).

Etkileşimli Emzirme Ölçeği

Souza ve ark. tarafından emzirme döneminde anne-bebek çevre arasındaki etkileşimi değerlendirmek için etkileşimli emzirme teorisi rehberliğinde Etkileşimli Emzirme Ölçeği geliştirilmiştir (Souza ve ark., 2018). Ölçek 58 maddeden oluşmaktadır ve yanıt seçenekleri 1 ile 5 arasında olup; burada 1 = Hiçbir Zaman, 2 = Nadiren, 3 = Bazen, 4 = Genellikle ve 5 = Her Zaman anlamına gelmektedir. Madde puanlarının toplamı 58 ila 290 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puan ne

Şekil 2.

Emzirmenin Dinamik Sürecinde İlişkisel İfadelerin Şematik Organizasyonu (Primo & Brandao, 2017)

kadar yüksekse anne-bebek-çevre etkileşiminin de o kadar yüksek olduğu kabul edilmektedir. Ölçeğin emzirmede anne-bebek-çevre etkileşiminin dinamiklerini etkileyen faktörlerin değerlendirmesinde yol gösterici bir araç ve anneye emzirme konusunda destek olan ebe ve hemşireler için bakımı planlamada yardımcı bir unsur olduğu bildirilmiştir (Souza ve ark., 2018).

Souza ve ark. (2018) tarafından geliştirilen ölçek, Primo ve ark. (2020)'nin çalışması ile 30 madde olacak şekilde yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin son düzenlenmiş hali ile emzirme döneminde anne-bebek etkileşimini etkileyen faktörleri değerlendirmek için güvenilir ve geçerli bir araç olduğu bildirilmiştir (Primo ve ark., 2020).

Etkileşimli Emzirme Teorisinin Önergeleri

Teorinin okuyuculara sunduğu önermeler aşağıda özetlenmiştir (Primo & Brandao, 2017):

- Emzirme, hem bebek hem de anne için benzersiz bir deneyimdir. Her bir emzirme eylemi, anne ve bebeğin birbiriyle ve çevre ile etkileşime girdiği dinamik bir süreçtir.
- Anne-bebek arasında meydana gelen dinamik etkileşim, her ikisinin de algılarından etkilenmektedir.
- Emzirmeye ait negatif algı, biyolojik koşulların yetersizliği veya annelik rollerinde bir çelişki varsa, anne-bebek etkileşimi stresli olacaktır.
- Ev dışında emzirme alanlarının sınırlı olması, kadının çalışma hayatı içinde yer alması, kentleşme ile birlikte aile yapısında ve ev içi rollerde değişiklikler, toplumsal/politik eğilimler anne-bebek etkileşiminde strese yol açmaktadır.
- Anne ile bebeğin beklentileri ve gereksinimleri örtüştüğü takdirde emzirme başarılı olacaktır. Emzirmenin başarılı olması durumunda ile her iki tarafında memnuniyeti artacaktır.
- Bütüncül olarak değerlendirildiğinde emzirmenin başarılı olması sonucunda annenin ve bebeğin sağlığı olumlu etkileyecek, bu da toplum sağlığına yansıtacaktır.
- Emzirmenin işlemsel başarısı hem annenin hem de bebeğin stresini en aza indirecektir.
- Anne ve bebeğin uyumlu bir işlem üretmesi ile oluşan algıları, kararları ve eylemleri; anne-bebek arasındaki işlemin gerçekleşmesini yani emzirme sürecinin başarılı bir şekilde meydana geldiğini temsil etmektedir.

Teorinin Sınırlılıkları

Teorinin test edilmesi gerektiği açıktır ancak gelecekteki çalışmalar teori incelemesine, yani teorik kavramların ve ilişkilerinin anlaşılmasını derinleştirmeye odaklanmalıdır. Etkileşimli Emzirme Teorisini oluşturmak için kullanılan yöntemin temelde tümdengelimli olduğu düşünüldüğünde, bu teorinin tümevarım prosedürleri ile doğrulanması gerekmektedir (Primo & Brandao, 2017).

Sonuç ve Önergeler

Teorik çerçeveler, bakımın düzenlenmesine yardımcı olarak ebelik- hemşirelik bakımı yoluyla sağlığı iyileştirmek için bireyleri destekleyen eylemlere rehberlik etmektedir. Bu nedenle, ebeliğin-hemşireliğin uygulanmasına ve geliştirilmesine yardımcı olmayı amaçlayan ve onu kavramsal bir temelle sistemleştiren teorileri değerlendirmek bir zorunluluk olarak nitelendirilmektir.

Etkileşimli Emzirme Teorisinin kavramsal çerçevesi, emzirme sürecini temsil eden ve 11 kavramdan oluşan açık, birbiriyle

ilişkili ve yinelenen bir sistemin teorik temsilidir. Teorinin amacı, emzirme sürecini çok yönlü ve sistemik olarak tanımlamak ve açıklamaktır.

Etkileşimli Emzirme Teorisi, ebelerin ve hemşirelerin emzirmenin güvenli, etkili bir şekilde korunması, geliştirilmesi ve desteklenmesi çalışmalarında bilgi, eleştirel düşünme, gerekli beceri kazanmalarına yardımcı olmak amacıyla doğum öncesi dönem, doğum, doğum sonrası dönem ve bebek bakımı sırasında kullanılabilecekleri faydalı bir araç olabilir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – F.A., H.Ö.C., N.T.O.; Tasarım – F.A., H.Ö.C., N.T.O.; Denetleme – H.Ö.C., N.T.O.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – F.A.; Analiz ve/veya Yorum –F.A.; Literatür Taraması – F.A.; Yazıyı Yazan – F.A.; Eleştirel İnceleme – H.Ö.C., N.T.O.

Çıkar Çatışması: Yazarlar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazarlar, bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – F.A., H.Ö.C., N.T.O.; Design – F.A., H.Ö.C., N.T.O.; Supervision – X.X.; Data Collection and/or Processing – F.A.; Analysis and/or Interpretation – F.A.; Literature Search – F.A.; Writing Manuscript – F.A.; Critical Review – H.Ö.C., N.T.O.

Declaration of Interests: The authors declare that they have no competing interest.

Funding: The authors declare that this study had received no financial support.

References

- Akgün, P., & Taştekin, A. (2020). The effect of information–motivation–behavioral skills on breastfeeding success: A hypothetical model. *Journal of Transcultural Nursing*, 31(4), 378–386. [\[CrossRef\]](#)
- Barbosa, D. M., Caliman, M. Z., Alvarenga, S. C., Lima, E. F. A., Leite, F. M. C., & Caniçali Primo, C. (2018). Assessment of factors associated to nipple trauma. *Revista de Pesquisa Cuidado é Fundamental Online*, 10(4), 1063–1069.
- Biggs, D., ve ark. (2020). Are the doctors of the future ready to support breastfeeding? A cross-sectional study in the UK. *International Breastfeeding Journal*, 15(46), 2–8.
- Bilgin, Z., & Alpar Ecevit, Ş. (2018). Kadınların maternal bağlanma algısı ve anneliğe ilişkin görüşleri. *HSP*, 5(1), 6–15.
- Bond, A. E., Eshah, N. F., Bani-Khaled, M., Hamad, A. O., Habashneh, S., Kataua, H., al-Jarrah, I., Abu Kamal, A., Hamdan, F. R., & Maabreh, R. (2011). Who uses nursing theory? A univariate descriptive analysis of five years' research articles. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 25(2), 404–409. [\[CrossRef\]](#)
- Boran, P. (2020). Emzirme sorunlarına kanıta dayalı yaklaşım. *Osmangazi Tıp Dergisi (Sosyal Pediatri Özel Sayısı)*, 35–40. [\[CrossRef\]](#)
- Camargo, J. F., Modenesi, T. S. S., Brandão, M. A. G., Cabral, I. E., Pontes, M. B., & Primo, C. C. (2018). Breastfeeding experience of women after mammoplasty. *Revista da Escola de Enfermagem da U S P*, 52, e03350. [\[CrossRef\]](#)
- Carter, J. D. (2005). Infants in a neonatal intensive care unit: Parental response. *Archives of Disease in Childhood - Fetal and Neonatal Edition*, 90(2), F109–F113. [\[CrossRef\]](#)
- Çevik, A., & Alan, S. (2020). Doğum sonu dönemde yapılan geleneksel uygulamalar. *Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi*, 10(1), 14–22. [\[CrossRef\]](#)
- Dennis, C. L., & Faux, S. (1999). Development and psychometric testing of the Breastfeeding Self-Efficacy Scale. *Research in Nursing and Health*, 22(5), 399–409. [\[CrossRef\]](#)

- Ding, L., ve ark. (2018). Effect of kangaroo mother care on breastfeeding and behavior of full-term newborn. *Chinese Journal of Practical Nursing*, 34(24), 1877-1882.
- Elbir, N. (2020). Türk iş hukukunda doğum veya evlat edinme sonrası kısmi süreli çalışma ve yarım çalışma. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 135-147. [CrossRef]
- Gaynes, B. N., Gavin, N., Meltzer-Brody, S., Lohr, K. N., Swinson, T., Gartlehner, G., Brody, S., & Miller, W. C. (2005). Perinatal depression: Prevalence, screening accuracy, and screening outcomes. *Evidence Report/Technology Assessment*, 119(119), 1-8. [CrossRef]
- Gökçay, G., & Baslo, G. (2002). Anne sütü ile beslenmede kanıta dayalı uygulamalar: Yetersiz anne sütü, çalışan anne, ilaçlar ve hastalıklar. *Çocuk Dergisi*, 2, 139-143.
- Gökdemirel, S., Bozkurt, G., Gökçay, G., & Bulut, A. (2008). Çalışan annelerin emzirme sürecinde yaşadıkları: Niteliksel bir çalışma. *Çocuk Dergisi*, 8(4), 221-234.
- Güleşen, A., & Yıldız, D. (2013). Erken postpartum dönemde anne bebek bağlanmasının kanıta dayalı uygulamalar ile incelenmesi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(2), 177-182. [CrossRef]
- Gümüşsoy, S., Çelik, N. A., Güner, Ö., Kıratlı, D., Atan, ŞÜ, & Kavlak, O. (2020). Investigation of the relationship between maternal attachment and breastfeeding self-efficacy and affecting factors in Turkish sample. *Journal of Pediatric Nursing*, 54, e53-e60. [CrossRef]
- Güney, E., & Uçar, T. (2018). Gebelikteki beden imajının emzirme tutumu ve doğum sonu emzirme sürecine etkisi. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*, 49(1), 49-53.
- Karaçam, Z., & Sağlık, M. (2018). Breastfeeding problems and interventions performed on problems: Systematic review based on studies made in Turkey. *Türk Pediatri Arsivi*, 53(3), 134-148. [CrossRef]
- Karimi, F. Z., Heidarian Miri, H., Salehian, M., Khadivzadeh, T., & Bakhshi, M. (2019). The effect of mother-infant skin to skin contact after birth on third stage of labor: A systematic review and meta-analysis. *Iranian Journal of Public Health*, 48(4), 612-620.
- Kaya Odabaşı, R., Sökmen, Y., Taşpınar, A. (2022). Türkiye'de emzirme sürecinde uygulanan nonfarmakolojik yöntemler ile ilgili yapılmış lisanüstü tezlerin incelenmesi. *DEUHFED*, 15(1), 56-67.
- Khaliq, A., Qamar, M., Hussaini, S. A., Azam, K., Zehra, N., Hussain, M., & Jaliawala, H. A. (2017). Assessment of knowledge and practices about breastfeeding and weaning among working and non-working mothers. *JPM. The Journal of the Pakistan Medical Association*, 67(3), 332-338.
- King, I. M. (1981). *Toward a Theory for Nursing: Systems, Concepts, Process*. Delmar Publishers, p. 181.
- Koçakoğlu, Ş., & Çadircı, D. (2020). Emzirme destek merkezi başvurularının değerlendirilmesi. *Ankara Medical Journal*, 1, 105-115.
- Küçüköğlü, Ş., AYTEKİN, A., & ATEŞEYAN, S. (2015). Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde bebeği yatan annelerin bebeklerine anne sütü verme eğilimleri ile emzirme öz yeterliliklerinin karşılaştırılması. *Balikesir Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 71-78.
- Lok, K. Y. W., Bai, D. L., & Tarrant, M. (2017). Family members infant feeding preferences, maternal breastfeeding exposures, and exclusive breastfeeding intentions. *Midwifery*, 53, 49-54. [CrossRef]
- Melnyk, B. M., Feinstein, N. F., Alpert-Gillis, L., Fairbanks, E., Crean, H. F., Sinkin, R. A., Stone, P. W., Small, L., Tu, X., & Gross, S. J. (2006). Reducing premature infants' length of stay and improving parents' mental health outcomes with the Creating Opportunities for Parent Empowerment (COPE) neonatal intensive care unit program: A randomized, controlled trial. *Pediatrics*, 118(5), e1414-27. [CrossRef]
- Mercer, R. (1986). Predictors of maternal role attainment at one year post birth. *Western Journal of Nursing Research*, 8(1), 2-9.
- Metin, A., & Altınkaynak, S. (2020). Babaların sosyodemografik özelliklerinin eş desteği ve emzirme başarısına etkisi. *Jaren*, 6(1), 109-116.
- Nease, E. K., Narumanchi, J., Nield, O. E., & Nield, L. Sve ark. (2018). Breastfeeding concerns and their management: One-year experience in a physician-run lactation clinic. *Global Pediatric Health*, 5, 2333794X18775890. [CrossRef]
- Olsson, A., Lundqvist, M., Faxelid, E., & Nissen, E. (2005). Women's thoughts about sexual life after childbirth: Focus group discussions with women after childbirth. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 19(4), 381-387. [CrossRef]
- Özsoy, S. (2014). Adölesan annelerin emzirmeye yönelik düşünce ve uygulamaları. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 22(2), 84-93. [CrossRef]
- Primo, C. C., Mocelin, H. J. S., Zavarize, T. B., Lima, E. F. A., Lima, R. O., & Brandão, M. A. G. (2019). Women's Perception About Space for breastfeeding: Support in Interactive Breastfeeding Theory. *Rev. Min Enferm.*, 23, e-1161:1-8.
- Primo, C. C., Henrique, L. R., Bertazo, Q. S., Resende, F. Z., Leite, F. M. C., & Brandão, M. A. G. (2020). Validation of the "interactive breastfeeding Scale": Theoretical and empirical analysis. *Escola Anna Nery*, 24(1), 1-9.
- Primo, C. C., & Brandão, M. A. G. (2017). Interactive theory of breastfeeding: Creation and application of a middle-range theory. *Revista Brasileira de Enfermagem*, 70(6), 1191-1198. [CrossRef]
- Sağlam, Y. H., Özerdoğan, N., & Gürsoy, E. (2020). Breastfeeding in women working: Factors affecting the initiation and continuation of breastfeeding, breastfeeding policies. *Türkiye Klinikleri Journal of Health Sciences*, 5(2), 338-344. [CrossRef]
- Schiff, M., ve ark. (2014). The impact of cosmetic breast implants on breastfeeding: A systematic review and meta-analysis. *International Breastfeeding Journal*, 9(17), 1-8.
- Şenol Kaya, D., & Pekyigit, A. (2021). Doğum sonu stresin emzirme öz-yeterliliğine etkisi. *Jinekoloji-Obstetrik ve Neonatoloji Tıp Dergisi*, 18(4), 1062-1069.
- Souza, C. O. Nd, Ruchdeschel, T., Resende, F. Z., Leite, F. M. C., Brandão, M. A. G., & Primo, C. C. (2018). Interactive breastfeeding scale: Proposition based on the middle-range theory of nursing. *Escola Anna Nery*, 22(3). [CrossRef]
- T.C. Sağlık Bakanlığı. Anne Sütünün Teşviki ve Bebek Dostu Sağlık Kuruluşları Programı. (2021). Retrieved from <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/cocukergen-bp-liste/anne-s%C3%BCT%C3%BCn%C3%BCn-te%C5%9Fviki-ve-bebek-dostu-sa%C4%9Flu%C4%B1k-kurulu%C5%9Flar%C4%B1-program%C4%B1.html> (Erişim tarihi 11.03.2022).
- Thussanasupap, B., Lapvongwatana, P., Kalampakorn, S., & Spatz, D. L. (2016). Effects of the community-based breastfeeding promotion program for working mothers: A quasi-experimental study. *Pacific Rim International Journal of Nursing Research*, 20(3), 196-209.
- Tran, P. L., Houdjati, H., Barau, G., & Boukerrou, M. (2014). Breastfeeding after breast surgery: Patient information. *Gynecologie, Obstetrique et Fertilité*, 42(4), 205-209. [CrossRef]
- Tüğdür, M., Ögüt, S., Karaman, A. D., & Günay, N. (2020). Yeni doğum yapmış annelerin anne sütü ile ilgili uygulama ve görüşleri: Aydın'da bebek dostu hastane örneği. *Acu. Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11(4), 617-624.
- Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA). (2018). Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü Ankara, Türkiye. Retrieved from http://www.hips.hacettepe.edu.tr/tnsa2018/rapor/TNSA2018_ana_Rapor.pdf (Erişim tarihi 10.11.2021).
- UNICEF. (2019). Infant and young child feeding. Retrieved from <http://data.unicef.org/topic/nutrition/infant-and-young-child-feeding> (Erişim tarihi 10.11.2021).
- Widström, A., Lilja, G., Aaltomaa-Michalias, P., Dahllöf, A., Lintula, M., & Nissen, E. (2011). Newborn behavior to locate the breast when skin to skin: A possible method for enabling early self-regulation. *Acta Paediatrica*, 100(1), 79-85. [CrossRef]
- WHO. (2018a). Counselling of women to improve breastfeeding practices. Retrieved from <https://www.who.int/nutrition/publications/guidelines/counselling-womenimprove-bf-practices/en/> (Erişim tarihi 10.11.2021).
- WHO. (2018b). Exclusive breastfeeding for optimal growth, development and health of infants Geneva. Retrieved from http://www.who.int/ena/titles/exclusive_breastfeeding/en/ (Erişim tarihi 10.11.2021).
- Wyatt, S. N. (2002). Challenges of the working breast feeding mother. *Journal of Midwifery and Women's Health*, 45, 216-226.
- Yenal, K., ve ark. (2013). Annelerin emzirme öz-yeterlilik algıları ile emzirme başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 10(2), 14-19.

Extended Abstract

The postpartum period is a period when mother and baby need multifaceted care. The needs of the mother, newborn, and family should be focused on and should be arranged accordingly. In this period, the basic requirement of the newborn is nutrition. Breastfeeding is considered the most suitable feeding method for the first years of life. The World Health Organization and the United Nations Children's Fund recommend exclusive breastfeeding for the first 6 months and continued breastfeeding for 24 months, including switching to solid food after 6 months.

In order to respond to these recommendations in practice, studies that will increase awareness and provide attitude and behavior change in the light of the data obtained on breastfeeding are needed. There is substantial information in the scientific literature about the experiences and conditions that affect women's breastfeeding choices, but the process is more complex than describing the experiences and conditions of women who breastfeed or not. Although there are publications on breastfeeding, no theory of this process has been found after an extensive literature review.

The main purpose of interactive breastfeeding theory is to describe and explain this phenomenon by analyzing breastfeeding and the factors affecting it. The theory attempts to predict the outcomes and dynamic interaction of breastfeeding and provides elements that can contribute to areas of intervention to achieve the differential benefits of breastfeeding. According to the theory, breastfeeding is a dynamic process of interaction where mother and child interact with each other and with the environment, to obtain the benefits of breast milk delivered directly from the breast to the child, a unique experience. Components that affect the act of breastfeeding are dynamic interaction between mother and child, biological conditions of woman, biological conditions of child, perception of woman, perception of child, body image of woman, breastfeeding area, role of mother, organizational systems to protect, develop, and support breastfeeding, family and social authority, decision-making of women, stress, and breastfeeding time. In interactive breastfeeding theory, interaction is a process of change that takes place when mother and child are in contact. In this process of change, mother and child reveal how they perceive each other. The mother's perception of the breastfeeding process guides her decision about breastfeeding. Decisions are made based on women's assessment of the child and themselves, and the success or failure of feeding, meeting the child's needs, and the child's response influence the decision-making process. Thus, the act of breastfeeding takes place in a process of perception, judgment, and action response.

According to interactive breastfeeding theory,

- Breastfeeding is a dynamic process in which mother and child interact with each other and with the environment to reap the benefits of breast milk delivered directly from the breast to the child, a unique experience each time.
- The mother–child dynamic interaction is affected by the perceptions of the woman and the child; the biological conditions of the woman and the child; woman's body image; the area for breastfeeding; the role of the mother; organizational systems to protect, promote, and support breastfeeding; family and social authority; and the change in women's decision-making processes. Dynamic mother–child interaction modulates breastfeeding time and stress.
- If the perception is negative, the biological conditions are inadequate, or there is a conflict in their roles, the mother–child interaction will be stressful.
- There may be stress in mother–child interaction if space is insufficient, if the mother's body image is unsatisfactory, organizational systems for protection, promotion, and support are not available or ineffective, or if family or social authority is against breastfeeding.
- Breastfeeding will be successful if mother and child expectations and needs match. If breastfeeding is successful, there will be satisfaction.
- If breastfeeding is successful, there will ultimately be benefits to the mother's and child's health and to society.
- The operational success of breastfeeding reduces the stress of both mother and child.
- When the mother and child produce a harmonious transaction, their perceptions, decisions, and actions represent the fulfillment of the process, the breastfeeding process between mother and child.

Theoretical frameworks in health care help organize care and seek to guide actions that support individuals to improve their health through midwifery–nursing care. For this reason, it is imperative to evaluate and systematize the theories aiming to help midwifery and nursing practices and development. The conceptual framework of interactive breastfeeding theory is the theoretical representation of an open, interrelated, and iterative system of 11 concepts representing the breastfeeding process. The aim of the theory is to explain the breastfeeding process interactively and systematically.

Interactive breastfeeding theory can be a useful tool that midwives and nurses can use to help them acquire the knowledge, critical thinking, and necessary skills in the safe, effective protection, development and support of breastfeeding before, during, and after birth, postpartum, and child care.